

Oponentský posudek odborné a vědecké práce
doc. PhDr. Antona Eliáše, CSc.,
v souvislosti s řízením ke jmenování profesorem v oboru
Slovanské jazyky a literatury
před Vědeckou radou FF UK v Bratislavě

Kolegu **doc. PhDr. Antona Eliáše, CSc.**, znám de facto už déle jak třicet let. Participoval tenkrát totiž na tvorbě nové koncepce učebnic ruštiny pro střední školy, v níž se objevil první pokus oslabit předcházející výsadně politicko-ideologický přístup k výuce literatury zavedením tzv. „**literárního čtení**“ místo pouhého mechanického memorování politicky modifikovaných biografii a ideově zabarvených obsahů děl vybraných autorů. Hovořilo se proto akcentovaně o literárním čtení, v němž se tajil určitý návrat k autentickému autorskému textu. Kolega Eliáš garantoval slovenskou verzi – tehdy víceméně společných československých učebnic – a já jsem se – krátce po svém opožděném vstupu do vysokoškolské přípravy učitelů ruštiny – podílel na „zavádění“ této koncepce do praxe východočeských středních škol.

Pak jsme se setkávali na různých vědeckých konferencích v České i Slovenské republice (u těch slovenských byl kolega Eliáš nejednou i organizačně angažován). Prezentoval se především soustředěným zájmem o ruskou poezii a zejména o její klasickou „romantickou“ etapu, která mj. iniciovala i jeho konkrétní zájem o takové autory jako byli například F. I. Ťutčev, A. S. Puškin, M. J. Lermontov – s přesahy jednak ke staršímu V. A. Žukovskému nebo naopak k neoromantickému K. D. Balmontovi – tj. k jedné z dominantních postav ruského „stříbrného věku“.

V této souvislosti můžeme právem kolegu Eliáše označit za předního slovenského znalce naznačené etapy ruské literatury. Nesklouzává totiž po povrchu tradičních (nezřídka formálních) hodnocení, ale přesvědčivě se mu daří charakterizovat i analyzovat nejen samotnou etapu ruského romantismu (která mj. – ve srovnání s českou a slovenskou romantickou tradicí – má svými rozměry i nadčasovým poselstvím mnohem výraznější postavení a trvalejší vliv na vývoj národní poezie a literatury vůbec), ale i některé distinktivní znaky ruské literatury obecně. V nemalé míře se na tom podílí komparativní pohled především na výše zmíněné výrazné osobnosti ruské poezie. Odhaluje tedy určitou příznačnou „nevyčerpatelnost“ poezie při její – časovými odstupy a jinokulturními pohledy stimulované – recepci. Dokázal akcentovat **úlohu času a prostoru** i jejich chronotopický význam právě nejen u ruské literatury, ale i u ruského myšlení obecně (samozřejmě nejen ve spojení s romantickou etapou ruské literatury a jejím „romantickým“ myšlením).

Ve spojitosti s těmito atributy Eliášova pohledu na odkaz ruské poezie se mj. nabízí nutnost zmínit se i o jeho koncentraci na osobnost básníka F. I. Ťutčeva; prostřednictvím analýz odkazu tohoto spisovatele se mu dařilo například identifikovat bohatství sémantické „vícevrstevnatosti“ v jeho básnické tvorbě

nebo symptomatické ruské zobrazování přírody i lidského jedince v ní – spolu se svérázným prožíváním času a prostoru, tzn. jedny ze svérázných a symptomatických rysů nejen ruské literatury, ale i společnosti; jde totiž o postřehy, které mají v tradici středoevropských národů (mj. i ve slovenské a české kultuře) nejen jiný charakter, ale i dlouhodobější tradici.

Zájem o ruskou romantickou poezii se kolegovi Eliášovi nepochybně stal „odrazovým můstkem“ k ruské literatuře obecně, k jejím vztahům k literatuře slovenské – a to nejen přes prizma slovenského uměleckého překladu, ale i prostřednictvím poznatků o její slovenské recepci. Participoval proto na celé řadě kolektivních prací, zejména na posledních reprezentativních počinech, vyvěrajících ze spolupráce s Ústavom svetovej literatúry SAV. Mám na mysli mj. alespoň takové „generační“ počiny, jako byly publikace typu: Kol. autorů: *Slovník ruskej literatúry 11. – 21. storočia* nebo Kol. autorů: *Ruská literatúra 18 - 21. storočia* aj., které vzbudily zájem nejen v české komunitě rusistů a literárních badatelů, ale nepochybně i ve slavisticky a literárněvědně orientovaném zahraničí. O výsledcích své práce rovněž přednášel (mám na mysli jednak mezinárodní vědecké konference, ale i studijní vědecké pobyty) nejen na slovenských vysokoškolských pracovištích, ale i v České republice, v Chorvatsku, Slovinsku či v Moskvě, ale i na katedře slovanských jazyků v americkém městě Pittsburgh, v Institutu slavistiky rakouských univerzit ve Vídni a Grazu aj.

Získané profesní znalosti a odborné zkušenosti docent Eliáš uplatnil jednak přímo ve výuce na mateřské bratislavské katedře, ale i při vedení diplomových prací, celé řady doktorských disertací, které vedl, rovněž i v celé řadě zpracovaných odborných posudků a recenzí, v členství ve vědeckých komisích a vědeckých radách nejen přímo ve Slovenské republice, ale i v zahraničí, v posuzování grantových projektů aj.

V této souvislosti se domnívám, že je nutno zmínit i některé **organizační a řídicí schopnosti** kolegy docenta Eliáše. Nemám na mysli jen podíl na organizaci některých vědeckých konferencí či odborných setkání, ale i etapu jeho řízení Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě v roli jejího děkana. Jde sice o výraznou reprezentativní a organizační funkci, která však – jak víme - zpravidla samotné vlastní badatelské i publikační činnosti výrazně nepřispívá. Nemám sice právo tuto „polistopadovou“ etapu činnosti kolegy Eliáše hodnotit, ale jsem přesvědčen, že rovněž pozitivně přispěla nejen ke stabilizaci a rozvoji bratislavské Filozofické fakulty, ale i k aktuálnímu vývoji moderní bratislavské a slovenské rusisticky orientované literární vědě.

Z posuzování požadovaných údajů v oficiální charakteristice kolegy doc. PhDr. Antona Eliáše, CSc., pro profesorské řízení ve studijním oboru 2-1-28 – Slovanské jazyky a literatury vyplývá, že ve všech druzích činnosti, vymezených Filozofickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislavě, tento kolega stanovené podmínky **přesvědčivě splňuje**. Nezasvěcenému hodnotiteli může sice činit potíže deklarace odborně profesní šíře daného oboru (zejména ono **spojení slovanských jazyků a literatury**; jsou totiž například na většině českých akademických pracovišt' prezentovány odděleně).

Nicméně mohu odpovědně prohlásit, že v souladu s parametry profesorského řízení před vědeckou radou na FF UK v Bratislavě kolega **doc. PhDr. Anton Eliáš, CSc., ve všech hodnocených oblastech činnosti stanovené podmínky pro toto profesorské řízení splňuje.**

Doporučuji proto Vědecké radě FF UK v Bratislavě, aby na svém zasedání po úspěšném řízení jmenování kolegy doc. PhDr. Antona Eliáše, CSc., profesorem schválila.

Hradec Králové 2. ledna 2015

*prof. PhDr. Oldřich Richterek, CSc.,
Univerzita Hradec Králové
Česká republika*